

2. NŐNEVELÉS ÉS NŐOKTATÁS A 19. SZÁZADBAN

2.1. MAGYAR NEVELÉSTÖRTÉNET A 19. SZÁZADBAN

FELKAI László: Az 1883. évi középiskolai törvény létrejötte és jelentősége. In: Pedagógiai Szemle, 1984. 5. sz. 431-437. p.

Magyarországi iskolai értesítők bibliográfiája. Szerk. Gráberné Bősze Klára, Léces Károly. Bp. 1989-2013.

MANN Miklós: Oktatáspolitikai koncepciók a dualizmus első évtizedeiben. In: Iskolakultúra, 1993. 15-16. sz. 78-85 p.

http://misc.bibl.u-szeged.hu/43805/1/iskolakultura_1993_015_016_078-086.p

MÉSZÁROS István: A magyar nevelés- és iskolatörténet kronológiája 996-1996. Bp. 1996. 32-78. p.

NÉMETH András: A magyar neveléstudomány fejlődéstörténete. Bp. 2002. 145-257. p.

2.2. NŐNEVELÉS

ACSÁDY Judit: Lovagiasságtól a vádaskodásig. Képek a magyarországi antifeminizmus tablójáról. In: Educatio, 1996. 3. sz. 454-466 p.

https://epa.oszk.hu/01500/01551/00078/pdf/EPA01551_educatio_1996_3_454-466.pdf

BORBÍRÓ Fanni: Budapesti nőegyletek 1862-1904. In: A nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok. Szerk. Fábri Anna, Várkonyi Gábor. Bp. 2007. 185-207. p. „A nők művelődésével, oktatásával foglalkozó szervezetek” 192-193. p.

FÁBRI Anna: Mozgalmak és munkálkodók. In: F. A.: "A szép tiltott táj felé". A magyar írók története két századforduló között, 1795-1905. Bp. 1996. 139-157. p.

FÁY András: Nőnevelés és nőnevelő-intézetek hazánkban, különös tekintettel nemesek', főbb polgárok' és tisztességes karuak' lyánkáira. Pesten, 1841. 142 p.

GYULAY Béla: Nőnevelés. Útmutatás a nőnevelés- és nőképzésben. Hatóságok..., szülők, tanügybarátok, tanítók, tanítónők, nevelőnők és a társadalom minden tagja számára. Bp. 1884. 176. p.

HADAS Miklós: A nőnevelő tornász. In: Iskolakultúra, 2003. 1. sz. 12-24 p.

https://epa.oszk.hu/00000/00011/00067/pdf/iskolakultura_EPA00011_2003_01_012-024.pdf

KÉRI Katalin: Magyar művek és kutatások a nőnevelés történetéről a XX. század közepéig. In: Magiszter, 2015. 1. sz. 77-91. p.

http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2015/tavasz/11keriknoneveles77_91.pdf

KÉRI Katalin: Vélemények a nőről, hivatásáról és a leánynevelésről a 19. században. In: K. K.: Leánynevelés és női művelődés az újkori Magyarországon. Nemzetközi kitekintéssel és nőtörténeti alapozással. Pécs, 2018. 283-384. p..

PUKÁNSZKY Béla: Nőnevelés Magyarországon a „hosszú” 19. században. In: P. B.: A nőnevelés évezredei. Bp. 2006. 111-138. p.

PUKÁNSZKY Béla: Nőnevelés Magyarországon, a 19. században In: P. B.: A nőnevelés története. Bp. 2013. 101-132. p.

http://www.pukanszky.hu/eloadasok/ELTE_PhD_A%20noneveles%20tortenete/Segedanyagok/03_Pukanszky_Noneveles_vegso.pdf

SCHWARCZ Etel: Nőnevelés és oktatás a 19. században Magyarországon. Debrecen, 1938. 71, 1 p.

STEINACKER, Gustav: Tapasztalások és intések a nőnevelés mezején, minden lelkes szülék, nevelők ... számára... Pest, 1842. 96 p.

<https://mek.oszk.hu/16500/16522/16522.pdf>

SZÍVÓS Andrea: Adalékok a magyarországi nőnevelés és női művelődés történetéhez (1850-1888). In: Ezerszínű világ. Tanulmánykötet. Szerk. Kéri Katalin. Pécs, 2000. 133-147. p.

<http://mek.niif.hu/01800/01887/html/ezersz15.htm>

WALLESHAUSEN Gyula: A gazdaasszonyképzés múltja. 1. Száz éve kezdődött... vagy talán régebben? In: Szakképzési Szemle, 1995. 4. sz. 89-93 p.

2.3. NŐNEVELÉS A DUALIZMUS IDEJÉN

BICSKEI Éva: Műkedvelés és professzionalizáció között. Nők képzőművészeti oktatásának intézményesülése az első világháborúig. In: Korall, 2003. 13. sz. 5-29. p.

<https://epa.oszk.hu/00400/00414/00009/pdf/01bicskeieva.pdf>

GRÓZ Andrea: A nőnevelés kérdése Molnár László 19. századi pedagógiakönyvében. In: Neveléstörténet, 2007. 1-2. sz. 224-233. p.

http://www.kjf.hu/nevelestortenet/index.php?act=menu_tart&rovat_mod=archiv&eid=35&rid=2&id=272

HEGEDŰS Judit: Tanítónői karriertörténetek a dualizmus korában. In: Iskolakultúra, 2003. 3. sz. 42-52. p.

https://epa.oszk.hu/00000/00011/00069/pdf/iskolakultura_EPA00011_2003_03_042-052.pdf

KÉKES SZABÓ Mihály: A tanítóképzés kritikus pontjai a dualizmus időszakában. In: Iskolakultúra, 2003. 3. sz. 17-24. p.

https://epa.oszk.hu/00000/00011/00069/pdf/iskolakultura_EPA00011_2003_03_017-024.pdf

KERÉKGYÁRTÓ Elek: Leányaink neveléséről és oktatásáról. In: Magyar Paedagogia, 1895. 4. évf. 11-30. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_MagyarPedagogia_1895/?pg=18&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

KERESZTY Orsolya: Határok közt. Kizárás és bennfoglalás dinamikája a dualizmus kori Magyarországon. In: Képzés és Gyakorlat, 2007. 2. sz. 79-88. p.

KERESZTY Orsolya: A polgári leányiskolák szerepe a magyar nemzetépítésben a dualizmus kori Magyarországon. In: Neveléstörténet, 2009. 1-2. sz. 68-85. p

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Nevelestortenet_2009/?pg=69&layo

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

KÉRI Katalin: A leánynevelés. In: K. K.: Hölgyek napernyővel. Nők a dualizmus kori Magyarországon. Pécs, 2008. 91-123. p.

NAGYNÉ SZEGVÁRI Katalin: A nők művelődési jogaiért folytatott harc a dualizmus korában. In: N. SZ. K.: A nők művelődési jogaiért folytatott harc hazánkban (1777-1918). Bp. 1969. 113-412 p.

POGÁNY György: Nézetek a leányok olvasásáról és olvasmányairól a dualizmus első felében (1867-1895). In: Könyv és Nevelés, 2009. 4. sz. 39-48. p.

<http://olvasas.opkm.hu/index.php?menuId=125&action=article&id=1024>

SZABOLCS Éva – RÉTHY Endréné: Fröbel és a nőmozgalmak Magyarországon. In: Magyar Pedagógia, 1999. 4. sz., 363-373. p.

http://www.magyarpedagogia.hu/document/Szabolcs_MP994.pdf

SZÍVÓS Andrea: Leányok testi nevelése a dualizmus korában. In: Társadalom, kultúra... és gyerekek. Szerk. Gocsál Ákos. Pécs, 1999. 42-47 p.

SZUPPÁN Vilmos: A leányok középfokú oktatásának reformja, tekintettel a nők egyetemi képzésére. In: A II. Országos és Egyetemes Tanügyi Kongresszus Naplója I/2. Szerk. Nagy László, Beke Manó. Bp. 1898. 1187-1188 p.

SZUPPÁN Vilmos: A magyar felsőbb leányiskolák múltja és jelene. Bp. 1896. 76 p.

VIRÁG Irén: Nőnevelés - arisztokrata tradíciók. In: Iskolakultúra, 2010. 3. sz. 58-71. p.

<https://www.epa.oszk.hu/00000/00011/00146/pdf/2010-03.pdf#page=58>

2.3.1. KÖZÉPFOKÚ NŐOKTATÁS

GALAUNER Lujza: Egységes közép fokú leányiskola. In: Magyar Paedagógia, 1894. 169-175 p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_MagyarPedagogia_1894/?pg=177&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

GEÖCZE Sarolta: A leányok közép fokú oktatásáról. In: Magyar Paedagógia, 1892. 213-221 p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_MagyarPedagogia_1892/?pg=220&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

KERESZTY Orsolya: A felsőbb leányiskolák a dualizmus kori Magyarországon. In: Új utak, szemléletmódok, módszerek a pedagógiában. Szerk. Kereszty Orsolya. Kaposvár, 2008. 129-143. p.

KERESZTY Orsolya: A nők közép fokú oktatása a kolozsvári községi/állami felsőbb leányiskolában a dualizmus kori Magyarországon. In: Magiszter, 2007. 3-4. sz. 157-171. p.

<http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2007/osz/12.pdf>

MÜLLER Ildikó: Az alap- és közép fokú leányoktatás Magyarországon a dualizmus korában. In: Sic Itur Ad Astra, 2000. 3. sz. 131-204.

MÜLLER Ildikó: A budapesti állami felsőbb leányiskola leánygimnáziumi tanfolyama 1897-1918. In: Iskolák, diákok, oktatáspolitikai a 19-20. században. Szerk. Feitls István, Sipos András. Bp. 2004. 45-59. p.

NAGY Adrienn: Felsőbb leányiskolák mint érettségit adó közép fokú szakiskolák a XX. század elején. In: Képzés és Gyakorlat, 2011. 1-2. sz. 7-20. p.

https://epa.oszk.hu/02600/02641/00002/pdf/EPA02641_kepzes_es_gyakorlat_2011_01-02_007-020.pdf

NAGY Adrienn: Női kereskedelmi iskolák a dualizmus kori Magyarországon. In: Neveléstörténet, 2011. 1-2. sz. 100-116. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Nevelestortenet_2011/?pg=101&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

NAGY Péter Tibor: A közép fokú nőoktatás huszadik századi történetéhez. In: Iskolakultúra, 2003. 3. sz. 3-14. p.

https://epa.oszk.hu/00000/00011/00069/pdf/iskolakultura_EPA00011_2003_03_003-014.pdf

PAULOVICS Károly: Milyen legyen a leányközépiskola? In: Nemzeti Nénevelés, 1895. 393-397 p.

2.3.2. A FELSŐFOKÚ NŐOKTATÁS

FEITH Helga Judit – BALÁZS Péter: Kékharisnyák szorításban. In: Valóság, 2004. 10. sz. 44-56. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Valosag_2004/?pg=1233&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

KARÁDY Viktor: A társadalmi egyenlőtlenségek Magyarországon a nők felsőbb iskoláztatásának korai fázisában. In: Férfiuralom. Írások nőkről, férfiakra, feminizmusról. Szerk. Hadas Miklós. Bp. 1994. 176-196 p. (Replika könyvek; 2.)

LADÁNYI Andor: Két évforduló. A nők felsőfokú tanulmányainak száz éve. In: Educatio, 1996. 3. sz. 375-389. p.

https://epa.oszk.hu/01500/01551/00078/pdf/EPA01551_educatio_1996_3_375-389.pdf

MANN Miklós: Nők az egyetemen. In: História, 1995. 4. sz. 19-21. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Historia_1995/?pg=125&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

MÜLLER Ildikó: A Budapesti Tudományegyetem nőhallgatóságának társadalmi összetétele, 1896-1914. In: Korall, 2001. 3-4. sz. 203-220. p.

<https://epa.oszk.hu/00400/00414/00003/pdf/mullerildiko.pdf>

NAGYNÉ SZEGVÁRI Katalin – LADÁNYI Andor: Nők az egyetemeken. 1. Küzdelmek a nők egyetemi tanulmányaiért. Bp. 1976. 5-37. p.

SZÁSZY-SCHWARZ Gusztáv: Nőjogászok az egyetemen. In: Jogtudományi Közlöny, 1917. 47. sz. 405-406. p.

http://real-j.mtak.hu/2185/1/JogtudomanyiKozlony_1917.pdf

2.4. JELENTŐSEBB NŐNEVELŐ INTÉZETEK

BEKE Tamás: Iskolanővérek Kalocsán. In: Neveléstörténet, 2008. 1-2. sz. 72-102. p.

http://www.kjf.hu/nevelestortenet/index.php?act=menu_tart&rovat_mod=archiv&eid=37&rid=1&id=336

FARKAS Gábor: A Ferencz József Nőnevelő Intézet 1864-1948. In: Ma és Holnap, 1992. 1-2. sz. 99-112 p.

GRÁBERNÉ BŐSZE Klára: Nőnevelő intézmények a 19. század végétől a 20. század végéig – A Wlassics-kollégium. In: Könyv és Nevelés, 2017. 2. sz. 98-107. p.

http://olvasas.opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_neveles/nonevelo_intezmenyek_a_19_szazad_vegetol_a_20_szazad_vegeig_a_wlassicskollegium

HORVÁTH Elvira : Az Angolkisasszonyok Boldogságos Szűz Mária Intézete és a Veszprémi "Sancta Maria" Intézet iskoláinak története, 1860-1948. Veszprém, 2010. 168 p.

LACZKÓNÉ PÁLFI Alojzia: Az angolkisasszonyok Magyarországon. In: Adatok Dél-Magyarország iskolaügyének történetéből. Fel. szerk. Balogh László. Bp. 1996. 132-139. p.

MOLNÁR Aladár: A nőképzés hazánkban és a Budapesti Állami Felsőbb Leányiskola. Bp. 1876. 184 p.

MÜLLER Ildikó: Kísérlet a nők középiskolai képzésének megszervezésére. A budapesti állami felsőbb leányiskola és leánygimnázium. In: Zombékok. Középosztályok és iskoláztatás Magyarországon a 19. század elejétől a 20. század közepéig. Szerk. Kövér György. Bp. 2006. 673-711. p.

MÜLLER Ildikó: Nők iskolája. Az első magyar lánygimnázium oktatói és diákjai (1896-1917). In: A mesterség iskolája. Tanulmányok Bácskai Vera 70. születésnapjára. Szerk. Bódy Zsombor, Mátay Mónika, Tóth Árpád. Bp. 2000. 202-226. p.
Országos Nőképző Egyesület Leánygimnáziuma

2.5. A NŐNEVELÉS REFORMEREIRŐL

BAGOSSY Éva, M.: Veres Pálné. Bp. 1996. 105, 3 p.

GRÁBERNÉ BŐSZE Klára: Gönczy Pálné és Csiky Kálmánné Gönczy Etelka – anya és leánya a nőnevelésért. In: Könyv és Nevelés, 2018. 1. sz. 105-113. p.
http://olvasas.opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_neveles/gonczy_palne_es_csiky_kalm_anne_gonczy_etelka

GYŐRIVÁNYI Sándor: Brunszvik Teréz és a nőnevelés. In: Szakoktatás, 1995. 2. sz. 22-23 p.

HORNYÁK Mária: Brunszvik Teréz, a Haza leánya”. In: "Magyarország, Veled az Isten!". Brunszvik Teréz naplófeljegyzései, 1848-1949. Sajtó alá rend., bev., jegyz. Hornyák Mária. Bp. 1999. 9-51. p.

HORNYÁK Mária: Brunszvik Teréz "szellemi gyermeke". Teleki Blanka, 1806-1862. Martonvásár, 2001. 60 p. (Őrláng füzetek; 4.)

A magyar nőnevelés úttörői. Összeáll. Orosz Lajos. Bp. 1962. 386 p., 32 t.

GRÓZ Andrea: Az intézményes nőnevelés kezdetei. Zirzen Janka, a tanítónők képzés úttörője. In: Tanító, 2012. 2. sz. 11-14. p.
https://tanitonline.hu/uploads/444/tanito_2012_2.pdf

KARACS Zsigmond: A magyar nőnevelés úttörője, az első magyar újságíró, Karacs Ferencné Takáts Éva. In: Neveléstörténet, 2018. 1-2. sz. 110-134. p.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Nevelestortenet_2018/?pg=111&layout=s

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: bit.ly/2mnMMSu

PRASZNA Éva: Fáy András nő- és gyermeknevelési elveinek megvalósulása a gyakorlatban. In: DOMBI Alice – OLÁH János: Emlékezzünk régierekről. Tanulmányok a XIX. század nevelési törekvéseiről. Gyula, 1998. 90–108. p.

SZÖLLŐSI Erzsébet: A nőnevelés reformere: Fáy András. In: Párhuzamok a XIX. és a XX. század pedagógiai törekvéseiben. Szerk. Dombi Alice, Oláh János, Varga István. Gyula, 2002. 50-60. p.

SZÖLLŐSI Erzsébet: Nőnevelési törekvések a XIX. században Thuránszky Irén műveiben. In: Nevelési törekvések a XIX. században. Szerk. Dombi Alice, Oláh János. Gyula, 1999. 98-107. p.

TELEKI Béla: „A legnagyobb magyar honleány”. Gróf Brunsvik Teréz pedagógiai munkássága. In: Nevelési törekvések a XIX. században. Szerk. Dombi Alice, Oláh János. Gyula, 1999. 80-91. p.

VARGA István: Teleki Blanka a nőnevelésről. In: Nevelési törekvések a XIX. században. Szerk. Dombi Alice, Oláh János. Gyula, 1999. 92-97. p.

KÉRI Katalin: A modern leánynevelés útjain. De Gerando Antonia. In: Embernevelés, 1996. 2. sz. 11-18. p.

SZABÓ Tibor: Kemény Nándorné. A magyar nőnevelés egyik úttörője. In: Köznevelés, 1955. 14-15. sz. 328-330 p.

Teleki Blanka és köre. Karacs Teréz, Teleki Blanka, Lövei Klára. Vál. Sáfrán Györgyi. Bp. 1963. 668 p., 16 t.

VARGA István: Teleki Blanka a nőnevelésről. In: Nevelési törekvések a XIX. században. Szerk. Dombi Alice, Oláh János. Gyula, 1999. 92-97. p.

2.6. A NŐKÉRDÉS, NŐOKTATÁS ÉS A SAJTÓ, VITÁK

ELEKES Irén Borbála: A századforduló feminista folyóirata. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2002. 9. sz. 40. p.

<https://epa.oszk.hu/01300/01367/00033/pdf/06muhelykerdesek.pdf#page=7>

FEHÉR Katalin: Leánynevelés Pest-Budán a 19. század elején, a korabeli sajtó tükrében. In: Budapesti Nevelő, 2002. 2. sz. 104-113.p.

FEHÉR Katalin: Reformkori sajtóviták a nők művelődéséről. In: Magyar Könyvszemle, 1995. 3. sz. 247-263. p.

https://epa.oszk.hu/00000/00021/00362/pdf/MKSZ_EPA00021_1995_111_03_247-263.pdf

FEHÉR Katalin: A Tudományos Gyűjtemény és a nevelés. In: Magyar Könyvszemle, 2001. 4. sz. 411-430. p.

https://epa.oszk.hu/00000/00021/00031/pdf/MKSZ_EPA00021_2001_117_04_411-430.pdf

FEHÉR Katalin: Vélemények, viták a nevelésről két reformkori folyóiratunkban. In: A XIX. századi magyar pedagógusok a polgárosodásért. Szerk. Dombi Alice, Oláh János. Gyula, 2003. 204-216. p.

„Vita a nőnevelésről” 212-216. p.

HORNYÁK Mária: A Pesti Hírlap és a nevelés. In: Magyar Könyvszemle, 2003. 1. sz. 42-66. p.

https://epa.oszk.hu/00000/00021/00036/pdf/MKSZ_EPA00021_2003_119_01_042-066.pdf

HORNYÁK Mária: Teleki Blanka és a sajtó. In: Magyar Könyvszemle, 2002. 3. sz. 306-317. p.

https://epa.oszk.hu/00000/00021/00034/pdf/MKSZ_EPA00021_2002_118_03_306-317.pdf

KERESZTY Orsolya: Az 1848-as forradalom sajtója a nőkérdésről. In: Magyar Könyvszemle, 1999. 1. sz. 106-113. p.

https://epa.oszk.hu/00000/00021/00020/pdf/MKSZ_EPA00021_1999_115_01_106-113.pdf

MORVAI Zsuzsanna: Női lapok indulása a 19. század elején és a nők olvasóvá érése. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2002. 9. sz. 34-39. p.

<https://epa.oszk.hu/01300/01367/00033/pdf/06muhelykerdesek.pdf>

MÜLLER Ildikó: Vélemények a nők felsőfokú képzéséről a dualizmus időszakában. In: Nők a modernizálódó magyar társadalomban. Szerk. Gyáni Gábor, Nagy Beáta. Debrecen, 2006. 223-239. p. (Artemisz könyvek)

SZABOLCS Éva – MANN Miklós: Közoktatási törvényeink és a pedagógiai sajtó 1867-1944. Bp. 1997. 140 p.

Összeállította:
Nagyváradai Nóra